

Nr 6.

Ankom. till riksdagens kansli den 18 mars 1919 kl. 4 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av dels väckt motion till Kungl. Maj:t angående framställande av vissa krav från Sveriges sida vid de internationella uppgörelserna efter kriget dels motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående initiativ till internationell överenskommelse vid fredsuppgörelserna för betryggande av nationella minoriteters rättigheter inom vissa statssamfund m. m.

Uti en inom andra kammaren av herr *Werner* väckt motion, nr 310, har yrkats »att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att från Sveriges sida vid de internationella uppgörelserna efter kriget och särskilt i Moskva och Versailles samt hos Wilson framhållas följande krav:

1. Det sinnelag, den känsla för rätten, som besjalar Wilsons fjorton punkter, måste bli vägledande för organisationen av nationernas förbund samt följaktligen utöver nämnda punkters väsentliga innehåll även nedannämnda angelägenheter ställas i utsikt och i möjligaste mån redan nu närmare övervägas och förverkligas.

2. Östeuropa, centralmakterna, Asien och Afrika och alla neutrala inbjudas lojalt att delta i förhandlingarna likaväl som övriga stater i det tillämnade världsförbundet.

3. Nationalitetsfrågorna i Asien och Nordafrika lösas efter samma grunder som de europeiska. Urinvånarna i kolonialländer skyddas i

sina mänskliga rättigheter och erhålla särskilda talmän vid förhandlingarna. Österns och Västerns olika väsenart komplettera varandra.

4. Östeuropas och centraleuropas nationalitetsgränser uppdragas ofördröjligen med ledning i första hand av folkomröstningar, och avgöranden med nya krigsoperationer förbjudas. De små östersjöfolkens, Esters, Letters och Litauers existens få därvid icke glömmas bort.

5. Sämjan mellan olika nationaliteter som skola leva samman i en stat måste också vara en internationell angelägenhet och ordnas slutgiltigt. (Se särskild motion nr 311.)

6. Kolonier få icke ägas av en viss makt, utan skola vara en gemensam tillhörighet för nationernas förbund, intill dess de kunna styras av sig själva och ingå i förbundet som nya stater.

7. Utan möjlighet till andlig gemenskap kan icke skapas någon levande gemenskap. Avslutningen av en naturlig statsbildning på nationalitetsprincipen, slutstenen på alla internationella iurättningar är ett världsspråk, som efter mellanfolklig överenskommelse inläres i alla skolor. (Se särskild motion nr 312.)

8. Sammanhållningen i ett nationernas förbund äventyras så länge harmoni saknas inom varje stat. Den sociala frågan, som ruvar bakom allt, är olöst men får icke förbliva att vara det. Slaveriet under kapitalet måste avlyftas. En broderlig mänsklighet utan klasskillnader är målet.

9. Lika viktigt för detta mål är den andliga frigörelsen, människornas karaktärsdaning. Den andliga kapitalismen och de andliga kartellerna, som ännu hyllas av alla partier, äro den yttersta fienden till en världsordning.

10. En i sak god författning är också en betingelse. Formaldemokrati bör vika för realdemokrati, d. v. s. en ordning som bygger på sinnelagets demokratisering och icke blott formernas. Människorna måste samlas under ledning av sanningar i stället för att splittras av läror och partier. Det gamla partiväsendet ruinerar allt.

11. Människornas fullständiga avväpning är en livsfråga. Den allmänna värnplikten och det övriga nationella krigsväsendet avrustas. Nedsättning allenast i rustningarna hotar med nya äventyr och innebär inget löfte om upprättelse.

12. Respekten för människans liv måste vara ett axiom och följaktligen dödsstraffets avskaffande en kulturnödvändighet för ett världssamhälle. (Se särskild motion nr 313.)

13. Skuldfrågan i kriget avskrivs. Systemet Europa bär skulden och allra minst böra vissa folk nu umgälla mera än andra. Var

och en vidkännes sina krigskostnader och hela världen bidrager till ett återuppbyggande av de härjade trakterna.»

Vidare har i en av herr *Ericson* i Funäsdalen avgiven motion, nr 311, yrkats

»1:o) att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga initiativ till att vid fredsuppgörelserna internationell överenskommelse träffas för betryggande av nationella minoriteters rättigheter inom stats-samfund, där olika nationer oundvikligt eller lämpligen måste leva tillsammans, och att därvid även tillses, att den svensktalande befolkningen i Finland och Estland blir behörigen tillgodosedd;

2:o) att riksdagen ville låta undersöka, vilka krav på undervisning i modersmålen och tillgång till litteratur eller andra önskingar, som kunna hysas av den lappska och finsktalande befolkningen i Sverige, samt eventuellt underställa internationellt avgörande av svenska statsmakterna prövade föreskrifter för tryggande av dessa nationaliteters intressen.»

I motionerna har hänvisats till den motivering som innehålles i av herr *Lindhagen* inom första kammaren väckta motioner, nämligen beträffande motionen nr 310 till I: 114 samt beträffande motionen nr 311 till I: 116.

Utskottet får först erinra därom, att Kungl. Maj:t den 22 januari 1918 tillsatt en kommitté med uppgift att under samarbete med motsvarande kommittéer i Norge och Danmark för fullföljande av det förberedande arbetet för tillvaratagande av de neutrala staternas intressen vid eller efter krigets slut undersöka och bearbeta det material, som i detta avseende förelåge, samt att dessa kommittéer gemensamt utarbetat ett betänkande rörande en internationell rättsordning jämte förslag till konvention. Vidare har Kungl. Maj:t i konselj den 15 innevarande mars beslutit antaga en till Sverige ingången inbjudan att genom representanter deltaga i privata icke-officiella förhandlingar rörande det på Pariskonferensen framlagda förslaget till grundstadga för nationernas förbund samt utsett Sveriges delegerade vid förhandlingarna, vilka äro omedelbart förestående.

Det är utskottets förhoppning, att Kungl. Maj:t genom de sålunda vidtagna åtgärderna samt genom de instruktioner regeringen torde hava meddelat de svenska delegerade redan iakttagit vad som för närvarande från Sveriges sida kan vara att framföra vid ifrågavarande internationella

förhandlingar. Under sådana förhållanden och med hänsyn till ifrågasvarande spørsmåls ömtåliga och vittgående natur finner sig utskottet icke kunna ifrågasätta, att riksdagen nu skulle meddela Kungl. Maj:t särskilda direktiv. Efter allt att döma hava också händelserna beträffande de neutrala staternas deltagande i förhandlingarna utvecklat sig så hastigt, att något direkt samarbete mellan regeringen och riksdagen i dess helhet icke medhunnits. Som emellertid de spørsmål, vilka stå i samband med frågan om ett inträde för Sveriges del i ett nationernas förbund, få anses vara av den utomordentliga betydelse, att riksdagens inflytande därvid bör göra sig gällande, förväntar utskottet att under förhandlingarnas gång samarbete mellan regeringen och riksdagen i dess helhet må, där så lämpligen kan ske, äga rum. I den mån de i motionerna framförda önskemålen fortjäna vidare beaktande torde dessa också i sådan ordning kunna vidare framföras.

Vad de i motionerna framförda särskilda punkterna beträffar torde dessa icke i allo vara sådana att de kunna läggas till grund för positiva förslag. Utskottet har också i fråga om de där framförda förslagen om internationellt världsspråk samt om initiativ till dödsstraffets avskaffande avstyrkt särskilda motioner i samma riktning. Vad slutligen angår de i motionen nr 311 under punkt 2 framförda önskemål, får utskottet hänvisa till, att några skäl att för Sveriges del till internationellt avgörande hänskjuta av svenska statsmakterna prövade föreskrifter för tryggande av den lappska och finsktalande befolkningens intressen icke kunna anses föreligva.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att ifrågasvarande motioner, II: 310 och 311, icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 mars 1919.

På utskottets vägnar:

IVAR SWARTLING

Närvarande: herrar *Swarling, Ljunberg, Sjöström, Johansson* i Olstorp, *Månsson* i Erlandsro och *Alvin*.